

ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

УДК 354.42/44:340.134(477)

Березовська Ірина Романівна – асистент кафедри адміністративно-го та інформаційного права Інституту права та психології НУ “Львівська політехніка”, кандидат юридичних наук

Питання реформування законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України

У статті проаналізовано актуальні проблеми законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України. Зазначено основні пропозиції щодо реформування (вдосконалення) законодавства в цій сфері.

Ключові слова: інформаційна безпека, забезпечення інформаційної безпеки, законодавство в сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Актуальність проблеми. Становлення інформаційного суспільства в Україні обумовило актуальність удосконалення вітчизняного законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки держави, викликало потребу адаптації органів публічної влади до нових соціальних відносин і спрямування їх у бажаному для України напрямі – співвідношення інтересів людини, суспільства, держави.

Забезпечення інформаційної безпеки визначене нормами ч. 1 ст. 17 Конституції України як “найважливіша функція держави”. Держава виступає головним суб’єктом політики інформаційної безпеки.

Згідно зі ст. 2 Закону України “Про основи національної безпеки України” [1], правову основу в сфері національної безпеки України становлять Конституція України, цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання законів інші нормативно-правові акти.

Впровадження дієвого механізму застосування адміністративно-правових засобів забезпечення інформаційної безпеки та реформування законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України є основою підтримки ефективності забезпечення національної інформаційної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На жаль, сьогодні проблемам аналізу та вдосконалення (реформування) законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки присвячено поодинокі наукові праці, що розкривають окремі питання правового регулювання інформаційних правовідносин (В. Б. Авер'янов, А. Б. Агапов, І. В. Арістова, О. М. Бандурка, О. А. Баранов, Ю. М. Батурін, І. Л. Бачило, М. М. Биченок, В. М. Брижко, Р. А. Калюжний, В. В. Костицький, В. К. Колпаков та ін.). Проте, багато правових аспектів залишаються недостатньо вивченими, крім того, прийняття Доктрини інформаційної безпеки обумовило появу нових напрямів державної політики України в інформаційній сфері. Виникла потреба в реформуванні законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Мета статті – дослідження та аналіз актуальних проблем і внесення пропозицій щодо реформування (вдосконалення) законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи законодавство в сфері забезпечення інформаційної безпеки, на особливу увагу сьогодні заслуговує Указ Президента України “Про Доктрину інформаційної безпеки України” від 8 липня 2009 року № 514/2009 [2].

Першим розділом Доктрини є “Загальні положення”. Слід зазначити, що зміст цього розділу містить поверхневу, нейтральну характеристику сучасного світу без будь-якого зв'язку зі станом інформаційної безпеки України. Характерною ознакою Доктрини є відсутність у ній оцінки стану інформаційної безпеки нашої держави. Не визначено позитивні здобутки та проблеми у цій важливій сфері забезпечення національної безпеки. З метою усунення цього недоліку доцільно включити в Доктрину спеціальний розділ “Стан інформаційної безпеки України”, в якому слід чітко визначити актуальні проблеми державної політики забезпечення інформаційної безпеки та зосередити увагу на необхідності їх вирішення.

Другий розділ Доктрини має назву “Основні засади інформаційної безпеки України”. Зміст другого розділу не сприяє розвитку як теоретичних основ державної політики у сфері інформаційної безпеки, так і реалізації правових норм, визначених Конституцією України та чинним законодавством. Визначені в Доктрині принципи, за якими має забезпечуватися інформаційна безпека, мають певні розбіжності із засадами конституційного ладу України.

Четвертий розділ Доктрини “Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки України”. Розробники Доктрини не враховували, що екологічна безпека – це одна із важливих умов виживання людини, суспільства, держави. Загроза в цій сфері набуває як загальнодержавного, так і регіонального характеру. Введені в дію заходи державної політики в екологічній сфері розглядаються у відриві від реалій сучасної України, за своїм змістом є абстрактними та безадресними.

Таким чином, аналіз Доктрини інформаційної безпеки України свідчить про необхідність подальшого доопрацювання цього важливого нормативно-правового документу, який має визначальне значення для подальшого розвитку всієї системи забезпечення інформаційної безпеки нашої держави.

Основні правила щодо здійснення діяльності в інформаційній сфері, тобто створення, отримання, використання, поширення та зберігання інформації і захисту прав суб’єктів інформаційних відносин містяться у ст.ст. 32 і 34 Конституції України, а також у законах України “Про інформацію” [3], “Про доступ до публічної інформації” [4], “Про захист персональних даних” [5], “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” [6], “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” [7], “Про телебачення і радіомовлення” [8], “Про звернення громадян” [9], “Про державну таємницю” [10], “Про оперативно-розшукову діяльність” [11], “Про захист від недобросовісної конкуренції” [12], “Про засади запобігання і протидії корупції” [13], “Конвенція про кіберзлочинність” [14] та деяких інших. Крім того, ціла низка нормативних актів у тій чи іншій частині розглядають питання конкретних дій при інформаційній діяльності в зазначеній сфері, наприклад, Податковий та Митний кодекси України, розглядають питання створення, збору, використання специфічної податкової, митної інформації тощо.

Закони щодо захисту персональних даних і щодо доступу до публічної інформації мають різновекторний напрям дії. Саме в цьому полягає, на мою думку, один із ризиків застосування повною мірою даного інформаційного законодавства. Необхідно встановити межу, яка визначить, з одного боку, повноту висвітлення діяльності уповноважених державних органів і водночас забезпечить достатній рівень захисту персональних даних щодо особи, яка може бути конкретно ідентифікована. Очевидно, на практиці будуть виникати проблеми і щодо неповноти надання публічної інформації і щодо розкриття персональних даних або даних, за якими може бути конкретно ідентифікована особа.

Наступне питання стосується дотримання термінів виконання запитів громадян. Який із термінів повинен бути дотриманий: термін, яким урегульовано надання інформації згідно із Законом України “Про

звернення громадян”, чи термін, визначений Законом України “Про доступ до публічної інформації”? [4]. На нашу думку, не доцільно встановлювати різні строки виконання звернень громадян до органів публічної влади різними законами, адже це є причиною додаткових неузгодженостей. Виконавцю цих запитів необхідно визначити спочатку статус запиту – це звернення громадян чи запит про доступ до публічної інформації. А якщо в одному запиті буде і звернення, і запит про доступ, більш раціонально було б встановити єдиний підхід до строків, що усуне можливість невчасного виконання доручення за документом.

Заслужують на критику й окремі положення нової редакції Закону України “Про інформацію” [3]. Не зрозуміло залишається позиція законотворців у питанні поєднання в одному нормативному акті загальних положень інформаційної політики, інформаційної діяльності, правового та адміністративного регулювання діяльності в інформаційній сфері й, водночас, включення до цього ж загального документу конкретних питань щодо діяльності журналістів і засобів масової інформації. На наше переконання, для того, щоб удосконалити Закон України “Про інформацію”, необхідно виключити положення Розділу 3 “Діяльність журналістів, засобів масової інформації, їх працівників” і внести зазначені норми до спеціального закону, наприклад, Закону України “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”. У такому випадку буде усунуто дискримінацію стосовно інших учасників інформаційної діяльності.

Загалом колізійні норми містяться і в інших нормативно-правових актах, що регулюють суспільні відносини в сфері інформаційної безпеки, а, отже, є джерелом загроз.

Висновки. Дослідження та аналіз законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України дозволяє зробити висновок про те, що законодавство в сфері забезпечення інформаційної безпеки України перебуває на етапі формування та становлення. На цьому етапі дані процеси характеризуються значною кількістю прогалин і колізій. Одним із напрямів виходу з цієї ситуації, на нашу думку, є проведення систематизації адміністративного права, насамперед, шляхом його кодифікації. Відсутність системності в підходах до кодифікації інформаційного законодавства є однією з важливих проблем реформування законодавства в сфері забезпечення інформаційної безпеки України.

В той же час, варто зазначити, що формування нових суспільних відносин в інформаційному суспільстві передбачає створення відповідного комплексу правового забезпечення. В усьому світі ведеться робота над реформуванням (удосконаленням) чинного законодавства, розробленням нових нормативно-правових актів у сфері регулювання інформаційних відносин і забезпечення інформаційної безпеки держави.

Усі елементи суспільного життя, пов'язані із забезпеченням інформаційної безпеки України, мають бути достатньо врегульовані чітко встановленими правилами поведінки (законодавством).

Список використаних джерел

1. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст. 351.
2. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 8 лип. 2009 р. № 514/2009 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/9570.html>.
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>.
5. Про захист персональних даних : Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2297-17>.
6. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України 9 січ. 2007 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102. – 23 берез.
7. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16 листоп. 1992 р. № 2782 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2782-12.
8. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 груд. 1993 р. № 3759 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3759-12>.
9. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовт. 1996 р. № 393/96 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=393%2F96>.
10. Про державну таємницю : Закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3855-12>.
11. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2135-12>.
12. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 черв. 1996 р. № 236/96 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=236%2F96-%E2%F0&p=1218034688041545>.
13. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 7 квіт. 2011 р. № 3206 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3206-17>.

Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)

---

14. Конвенція про кіберзлочинність від 23 листоп. 2001 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_575.

В статье проанализированы актуальные проблемы законодательства в сфере обеспечения информационной безопасности Украины. Указаны основные предложения по реформированию (совершенствованию) законодательства в этой сфере.

The article deals with the analysis of the current problems of the legislation in the field of information security of Ukraine. The main propositions concerning the legislation reform (improvement) in this sphere are determined.

Стаття надійшла до редакції журналу 25 березня 2013 року.